

Uwarunkowania i konsekwencje zaufania politycznego: Polaryzacja polityczna i demokratyczna użyteczność zaufania w perspektywie porównawczej

Codzienne funkcjonowanie jest łatwiejsze gdy mamy zaufanie do instytucji, z którymi stykamy się na co dzień, jak urzędy, sądy, przedstawiciele samorządowi, a także do instytucji, których pracę obserwujemy z daleka – do parlamentu i rządu. Przekonanie, że instytucje państwowe będą prawidłowo wykonywać swoje obowiązki mimo ograniczonego nadzoru, jest warunkiem zarówno jednostkowego dobrostanu, jak i stabilności systemu politycznego.

Badania na temat zaufania do instytucji państwowych (zaufania politycznego) skupiały się dotychczas na różnicach międzykrajowych i ograniczały się przeważnie do państw demokratycznych. Na podstawie tych badań wiadomo, na przykład, że zaufanie polityczne jest przeciętnie wyższe w krajach o mniejszym stopniu korupcji, wyższym poziomie życia, i bardziej demokratycznych instytucjach. Wiadomo również, że w krajach o ugruntowanej demokracji, osoby bardziej wykształcone, które są lepiej przygotowane do oceny sprawności instytucji, mają średnio wyższe zaufanie do instytucji państwowych niż osoby z niższym wykształceniem. Jednocześnie naukowcy znacznie słabiej rozumieją przyczyny i konsekwencje zaufania politycznego w odniesieniu do innych wskaźników zmieniających się w czasie, np. czy i jak zmiana poziomu rozwoju gospodarczego wiąże się ze zmianą poziomu zaufania politycznego w danym kraju. Niewiele wiadomo również o roli polaryzacji zaufania, która występuje gdy jedna część społeczeństwa ma dużo wyższe zaufanie polityczne niż pozostała część. Jedną z barier rozwoju badań nad zaufaniem politycznym jest niedostatek danych w tym zakresie.

Niniejszy projekt ma na celu rozwinięcie teorii i metod oraz wzbogacenie bazy empirycznej do badania uwarunkowań i konsekwencji zaufania politycznego. Podstawowe pytania badawcze dotyczą: (a) źródeł zaufania politycznego i związku zaufania z poziomem demokracji, sprawnością instytucji i rozwojem gospodarczym, (b) konsekwencji zaufania politycznego w tych trzech obszarach, (c) roli polaryzacji politycznej w kształtowaniu i konsekwencjach zaufania politycznego, oraz (d) efektu marginalizacji i polaryzacji politycznej na zaufanie polityczne jednostek.

Aby odpowiedzieć na te pytania, niniejszy projekt stworzy zbiór danych o poziomach zaufania politycznego na podstawie danych z międzynarodowych sondaży przeprowadzonych w ponad 100 krajach świata od roku 1990, z wykorzystaniem modelu statystycznego biorącego pod uwagę metodologiczne różnice obserwowane wśród danych źródłowych. Model ten posłuży do stworzenia bazy danych w tym projekcie, jak również ułatwi badania empiryczne na temat postaw społecznych i politycznych w ogóle. Ponadto niniejszy projekt przyczyni się do poprawy rozumienia procesów, które sprzyjają wzrostom lub spadkom zaufania politycznego, co ma szczególne znaczenie dla współczesnych demokracji.